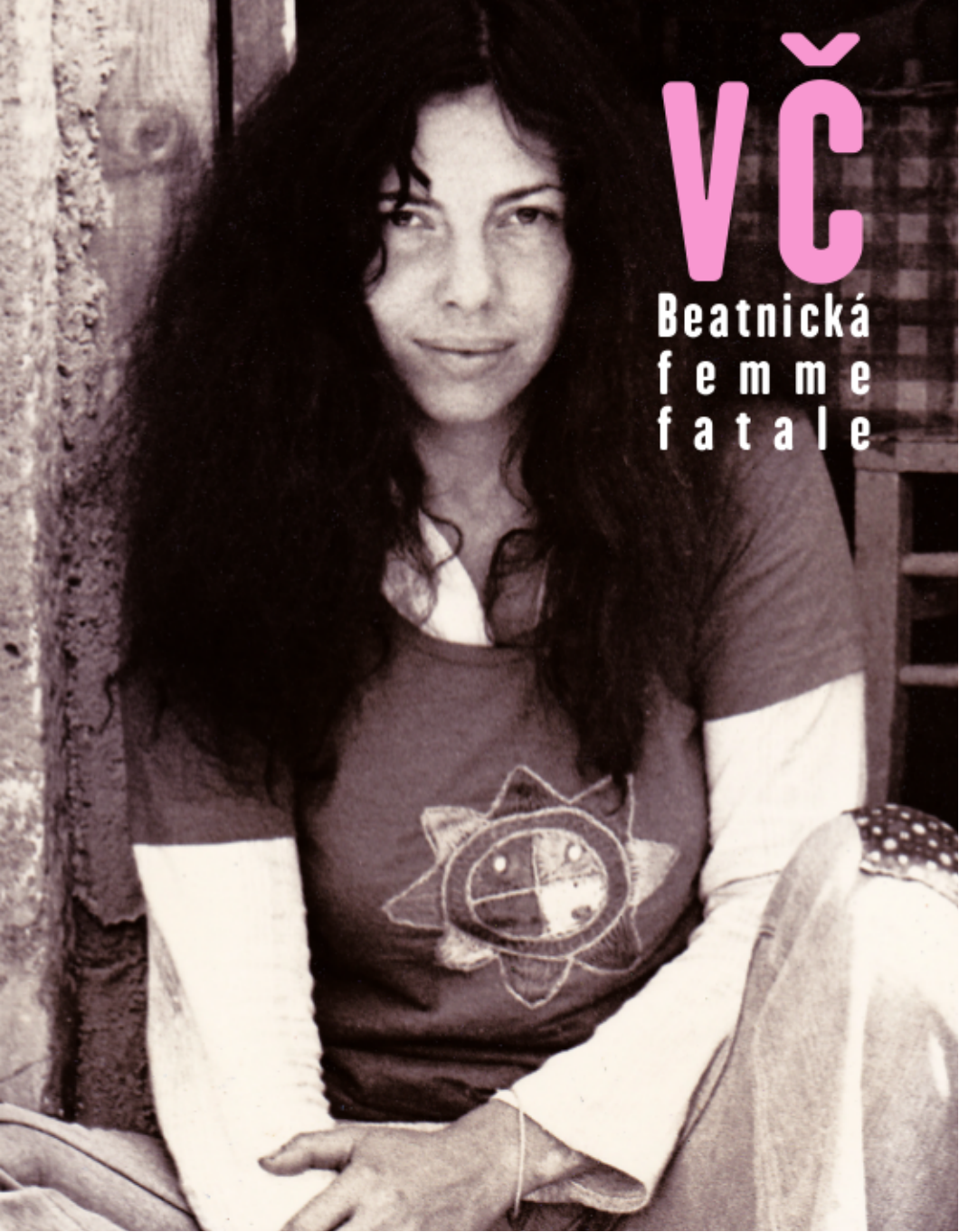

VČ

Beatnická
f e m m e
f a t a l e

Vladimíra Čerepková

ALICE

HORÁČKOVÁ

argo

Beatnická femme fatale

Kniha vychází s podporou Ministerstv a kultury České republiky.

Argo, 2014

Copyright © Alice Horáčková, 2014

Foto © Pierre Helzel, 2014

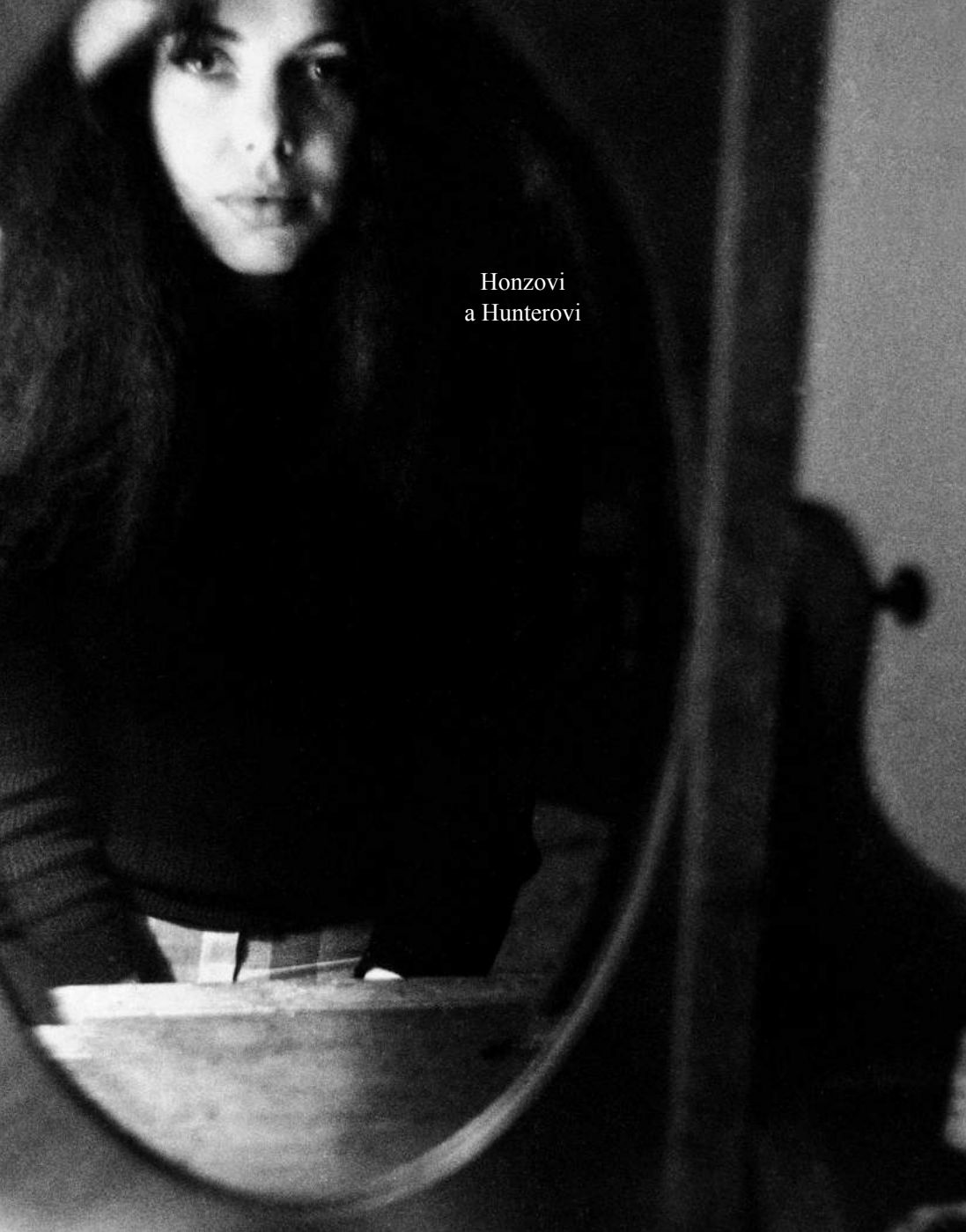
Foto © Jiří Stivín, 2014

Foto © Oldřich Škácha, 2014

Cover © Pavel Růt, 2014

ISBN 978-80-257-1278-8 (váz.)

ISBN 978-80-257-1359-4 (e-kniha)

Honzovi
a Hunterovi

Vzhledem k tomu že nikomu nerozumím

a že se celý čas stydím promluvit svým nakřáplým hlasem

Vzhledem k tomu tu stojím já níže i výše podepsaná

Já Vladimíra

odjakživa podle křestního listu

a podle jiných psaných pravidel

Moje matka Lydie

Já deset úžasných ptáků

Jdu dál nemohu tu zůstat

musím dál

Prolog

Šedivák za zády

Jedu na kole břichem Paříže a vlastně ani nevím za kým. Jisté je jen jméno a datum narození. Vladimíra Čerepková, čtvrtého února 1946. Má to být český Arthur Rimbaud v sukních. Dcera ruského osvoboditele Prahy, kterého nikdy neviděla. Anděl z pašáku a čarodějnice z Violy. Pařížanka, která se nikdy nenaučila francouzsky.

Literaturou se zabývám deset let, ale na Vladimíru Čerepkovou se mi připravovalo těžce. O jejím dětství se neví skoro nic, kromě toho, že bylo strašné. Dětské domovy, léčebny, výchovná zařízení. V jednom z nich začala psát básně, které zaujaly velkého českého básníka Františka Hrubína. V sedmnácti zazářila v pražské poetické vinárně Viola, ale krátce po sovětské invazi zmizela v Paříži a ve slovnících se její život smrškl na pár řádek. Vydala pět útlých sbírek poezie a jeden sborník, ale i její knihy mají často v názvu mlčení: *Ryba k rybě mluví, Ztráta řeči, Extra dry silence...*

Vytáhla jsem si z archivu rozhovory, kterých dala za život celkem šest. Všechny mají stejnou tóninu: umanutou, nerudnou, ostražitou. V roce 1965 jí časopis Divoké víno položil otázku: „Co děláš?“

„Nedělám,“ odpověděla osmnáctiletá Čerepková.

„Jaké téma máš nejraději? O čem se ti nejlépe píše?“

„Nejraději píši o opravdových rybách a o koních.“

„Jaký je podle tebe světový problém č. 1?“

„Nevím, co se děje ve světě, nezajímá mě to.“

„Co říkáš vinárně Viola?“

„Viola je skoro vždycky průšvih.“

Tohle bylo Vladimířino první a na příštích 14 let poslední interview. A dnes si své soukromí střeží ještě víc. Není v telefonním seznamu, rozhovory téměř nedává, zásadně se nefotí, o své minulosti mluvit odmítá – jedu za sfingou.

Před chvílí přestalo pršet, dlažba se leskne a já šlapu v pelotonu důchodců. Jsem na chvostě, protože jako jediná jedu na omláceném erárním kole, které mi půjčil pařížský primátor. Tenhle *Vélib*, což je zkratka pro *vélo libre*, váží snad padesát kilo, třese se jako kombajn a během jízdy z něj odpadávají různé součástky. Ale jelikož mě přijde na necelá dvě eura za den, líbí se mi i jeho popelavě šedivá barva. Už jsem si zvykla i na to, že ho každých třicet minut musím na vymezeném stanovišti vyměnit za jiné „svobodné kolo“, které je zpravidla v ještě horším stavu. Když to nestihnu, poplatek za jízdu prudce stoupne. Kostelní zvony právě odbíjejí šestou a já se tlačím proti štrúdlu aut v úzké jednosměrce na pravém břehu Seiny. Mám už jen deset minut do další výměny, a tak na šlapkách vstávám a opírám se do nich celou vahou. Sedadlo už stejně spadlo nad zadní kolo.

Seskakuju těsně před cílem v Rue de Bretagne. Je to na severním konci čtvrti Marais, kde se dnes na někdejších bažinách táhnou šňůry krámků. Chci Čerepkové koupit lahev vína, ale celé Marais to právě balí. Až v krámku na rohu se nade mnou smiluje usměvavá prodavačka: „*Rouge ou blanc?*“ Beru dvě lahve červeného a dvě povadlé lilie.

Kontakt s Čerepkovou se mi nakonec podařilo navázat snadněji, než jsem předpokládala. I sfinga má dnes e-mailovou adresu, kam jsem poslala pár řádek o sobě a odkaz na dva rozhovory. Vybrala jsem je pečlivě. Jako první jsem poslala interview s Elfriede Jelinekovou. Ta sice trpí strachem z lidí a nevychází z domu, ale jinak byla moc milá a odpovědi na otázky mi mailovala celý víkend. K tomu jsem připojila rozhovor s Peterem Handkem. Oba slavní spisovatelé v nich mluví o svých komplikovaných vztazích s matkami. Něco mi říkalo, že matka je klíčem i k příběhu Vladimíry Čerepkové – nemohla jsem vědět, že básnířka právě v tu chvíli seděla s přáteli a jakýmsi rakouským spisovatelem v kavárně a povídali si o Jelinekové a o Handkem. Těhle podivné telepatii přisoudila Čerepková jako znalkyně vesmírných energií okamžitě planetární význam. „Zůstala jsem úplně tuhá. A tomu spisovateli jsem radši nic neřekla, aby to s ním nesešlo. Byl takovej labilnější,“ vypráví mi později a trochu u toho ztiší hlas.

A tak mi přišla z Paříže blesková odpověď: „Dostala jsem vasi Zpravu. Poslete me Prosim vas telefon anebo napiste Kde se budete v Parizi nachazet cas mam po seste Odpoledni. Vlad.“

Ještě ten večer mi v Dejvicích zazvonil mobil. Do telefonu jsem trochu funěla, protože jsem vyběhla z kurzu bojového umění krav maga, o kterém jsem psala reportáž. Zrovna jsme se tam učili pár hmatů, jak odrovnat metrákového násilníka, ale právě tohle Vladimíru Čerepkovou hrozně zajímalo, tak jsem jí slíbila, že jí ty hmaty předvedu. Bylo úterý a sraz jsme si daly v sobotu v jejím pařížském bytě.

Ten byt je ve starém činžáku obestavěném lešením. Prošedivělý pán mě pouští na rozlehlý dvůr a já stoupám po úzkém dřevěném schodišti až do vrchního patra. Jen co stisknu zvonek, rozletí se dveře a za nimi číhá blondáta šedesátnice: „Tak jste se neztratila!“ Při prvním pohledu na Vladimíru Čerepkovou mi naskočí jeden její verš. Napsala ho v pasťáku v Hodkovičkách, když jí bylo šestnáct: „Mám velké zuby a třeba se musím všude prokousat.“

Básnířka je trochu při těle, ale pořád má páru a po dvoupokojovém bytě se prohání v kozačkách. Všechno tu působí spořádaně. Žádné ručníky přes dveře, žádné haldy šatů a knih, žádná zátiší prázdných lahví, jak jsem na to zvyklá z bohémských domácností. Než se rozhlédnu, tak už Čerepková nosí na stůl. Krevety, olivy, sýry, uzené ryby a další dobroty.

„Já sním kilo jahod na posezení,“ zamumlá a zase letí do kuchyně. Dlouho tam štrachá. „Měla jsem ten nejlepší otvírák na světě, ale je v háji,“ oznamuje mi hlasem, ve kterém jsou tisíce cigaret, panáků a probdělých nocí. Já mezitím hledám v kabelce diktafon. Když se básnířka vrací s otevřenou lahví, tak ho zapnu a položím na stůl. Pak ukážu na bohatou tabuli:

To jste si nemusela dělat škodu.

Já už mám škody naděláno.

Tak na zdraví.

Ono se říká, že mě nikdo nemůže najít. Ale kdo mě najít chce, tak mě sežene.

Vy jste mi psala, že můžete vždycky až od šesti odpoledne. To chodíte někam do práce?

Prosimvás, ještě do práce! Já mám takhle práce dost. Děláám svoje věci a vím, že když to nějak povolím...

Potřebujete na sebe bič?

No na sebe sama v sobě. A já v mém věku, mně je pomalu šedesát sedm, já potřebuju věci dodělávat. Já byla dřív pořád jenom na venkově, zahrada, stromy a les, a všechno to šlo do šuplíků. Tak to teď z těch šuplíků vytahuju.

Píšete každý den?

Píšu každej den.

Ale vedle toho, že píšete básně, taky děláte koláže...

A taky maluju. Hodně. Teda hodně. Dřív jsem malovala hodně hodně hodně. A teď maluju maluju.

Co jste naposledy namalovala?

Ňákej strom. My žijeme v Burgundsku u lesa. Je tam barák, cesta a pak už jenom lesy. To bylo vybraný, to není náhodou. To byl můj celoživotní sen.

Les, to je vlastně taková ochrana, ne?

Já myslím, že to je normální touha bejt v lese. Ochrana? Nevím před čím.

Třeba před světem, před lidmi.

Bojím se jako každej člověk. Ale tady ve světě je takový svinstvo, furt se něco děje. Je dobře, že chodíte na to bojový umění, já jsem na to už stará, se mnou by to seklo. Mám jenom tři kurzy džiu-džitsu, a to se ani nedá počítat. Teď už si pamatuju jenom ten hmat, jak komunista zatýká záškodníka.

Kdy jste na ten kurz chodila?

Jako úplně malá holka v Praze, zřejmě s nějakýma kamarádkama. Bylo mi devět deset, zajímalo mě to, ale zároveň hrozně šťvalo. Protože ten pán, co to vyučoval, nás vždycky tak zmučil, že jsem chodila s potlučenou hlavou, jak s náma bouchnul o zem. Se mnou kdyby dneska takhle praštil o zem, tak mě hned vezou do nemocnice.

Ty kurzy bojového umění jsou prý dobré nejenom fyzicky. Protože fyzická obrana kolikrát souvisí s tím, jestli se umíte bránit i slovně.

To já vůbec ne. Já hned začnu koktat. Jedině když jsem opilý, tak útočím i já. A ne dlouho.

Musela jste někdy někoho praštit?

Já byla sama praštěná. Když jsem byla mladá, tak jsem měla neuvěřitelný potíže: ty útěky, kam se schovat, pořád se na mě někdo sápal... Jednou jsem dostala hroznou ránu do čelisti, tahle přes ucho, protože jsem odmítla jít s chlapem na ulici. Ale to už je dávno, šíleně dávno.

Bála jste se?

Člověk musí vydávat energii, že se nebojí. Ale bojí se.

A to všechno se vám dělo tady v Paříži?

To se stalo tři roky potom, co jsem přijela. Že jsem se začala bát. Jednou jsem třeba seděla někde se svým přítelem a přišel za mnou nějaký chlap a tomu příteli říká, ať vypadne, protože se ke mně nehodí. A že se ke mně hodí on a že má na mě právo. Anebo se na mě u Sacre Coeur pověsil černoch a já si myslela, že ho odbydu, když mu řeknu, že jsem vdaná. A tak říkám: „Mesjé, ž' sví marijé.“ A on se celý rozzářil: „Marijé! Marijé!“ A už se po mně sápal. On si totiž myslel, že jsem se mu představila, že jsem Marie. Jak neuměl moc francouzsky, a já taky neuměla moc francouzsky...

Dneska to zní skoro jako groteska.

Těžký to bylo v metru. Ted' to mám s metrem výborný, ale dřív to byla tragédie, protože jsem třeba měla s někým schůzku, a já jsem ji zrušila, protože jsem tam musela tím metrem dojet. Já jsem se tam buď někde ztratila, anebo jsem začala utíkat, a tím pádem jsem byla podezřelá. Ale teďka jsem dost frajer a metrem jezdím skoro každý den. I v noci, v půl jedny.

Vy prý taky nemáte ráda úřady, prý z nich utikáte...

To není, že je nemám ráda, úřady nemá rád nikdo. Ale já mám vyloženou potíž: jakmile se tam zaklapnou dveře, tak se začnu dusit. Můžu se rozbrečet, můžu se složit a můžu se z toho dostávat hodně dlouho. Mám strach, že z toho úřadu už nikdy nevyjdu.

Toho se dá zbavit.

No v mém věku? V sedmašedesáti letech to s tím už doklepu. Moje psychoanalýza je les. A jinou nechci.

Taky existují knížky, které pomáhají.

Existuje spousta knížek. Já si z nich vždycky přečtu v knižních novinkách nějaký úryvek, třeba o tom, jak přijít do kanceláře a nezbláznit

se před šéfem strachy. A pak se vždycky na někoho podívám a přemýšlím, jestli tu knížku přečet nebo ne.

A co terapie povídáním?

To jo, já si ráda povídám s lidma, já jsem nejukecanější člověk na světě.

Já myslela, že budete hrozně uzavřená.

Jak se říká, člověk klame tělem. Vypadá úplně jinak, než doopravdy je.

Nikdy jste s těmi svými strachy nic nedělala?

Kdepak, to je pořád nahoru dolů. To znamená, že se mi to krásně vy-pěstovalo. Ty úzkosti, to je největší průser mého života. Já jsem mohla mít krásnej život, nebejt tady toho.

Jak to začalo?

Ono je to jedno s druhým. Taková úzkost pokazí člověku i tu nejkrásnější chvíli. Člověk se chce radovat a hup, už je to tam. Takovej ošklivej šedivák za zády – tak to je úzkost. Vy nemáte magnetofon?

Mám, tady před váma. Jak svítí to červený světýlko.

Ježišmarjá, to mi nemáte dělat! Okamžitě to zhasněte!